

Raippaluodon kylän rakentamistapaohjeet

Johdanto ja taustaa

Raippaluodon rakennettu kulttuuriympäristö on ainutlaatuinen ja arvokas kokonaisuus Merenkurkun saaristossa. Alueen varhaisimmat asutukset ovat keskittyneet pitkänomaisille moreeniharjuille, ja alueen luonteenomaista maisemaa edustavat avoimet pellot ja harjuilla olevat asuinrykelmät sekä Raippaluodon kirkon yhteyteen rakentunut keskusta-alue. Talojen ja peltojen välissä kulkevat pienet soratiet, joita ajoittain reunustavat kivimuurit sekä metsät. Alueen rakennuskanta on rakentunut monen eri vuosikymmenen aikana, ja suurin osa rakennuskannasta on keskittynyt kirkonkylän ympäristöön sekä Kyläsatamantien varrelle. Kylämaisemalle ranta-alueilla maisemaan leimansa antavat punamullattujen venevajojen rivistöt.

Yhteiskunnallistan muutosten myötä maatalous ja kalastus elinkeinoina ovat vähentyneet alueella merkittävästi, minkä vuoksi useat pienten peltoalueiden läheisyyteen muodostuneet maatilojen pihapiirit ovat jääneet vaille alkuperäistä käyttöään. Rakennusten alkuperäisen käytön muutokset ovat tuoneet mukanaan muutoksia kulttuuriympäristöön sekä maisemaan, mutta Raippaluodon kylä on silti säilyttänyt pitkälti omat erityiset kulttuurilliset ominaispiirteensä, joita tulee vaalia myös tulevaisuudessa. Osa Raippaluodon kylästä on osa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä, ja etenkin tällä RKY-alueella rakentaminen on sovitettava tarkasti ympäröivään maisemaan.

Valtakunnallisten arvojen lisäksi alueella on rakennusinventoinnin yhteydessä tunnistettu alueen paikallisia arvoja, joihin uuden rakentamisen halutaan soveltuvan. Vaikka rakentaminen sijoittuisi keskeisten arvoalueiden ulkopuolelle, on siinä tärkeää huomioida myös arvokkaan lähiympäristön arvot. Rakentamistapaohjeissa esitellään, miten parhaiten voidaan ottaa nämä arvot osaksi uudisrakentamista. Ohjeistus tarjoaa myös ohjeita vanhan rakennuskannan kunnostamiseen.

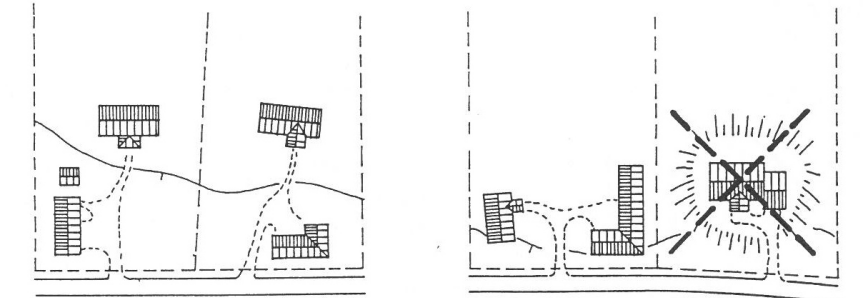
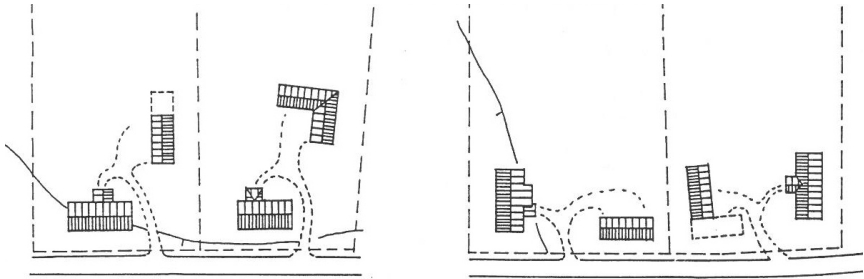
Pihapiirit

Raippaluodossa tyypillisessä pihapiirissä päärakennus tai piharakennus sijoittuu reunustamaan tietä, ja piharakennukset sijaitsevat usein rivissä, kulmikkain suhteessa päärakennukseen. Vaikka rakennukset ovat tontilla pääosin vapaamuotoisesti, päärakennuksen ei suositella sijaitsevan yksinään keskellä tonttia. Autotallit rakennetaan erillisinä rakennuksina eikä asuinrakennuksen yhteyteen matalana lisäsiipenä. Kun päärakennukset sijaitsevat kulttuurimaiseman kannalta arvokkailla alueilla, terassit ja patiot rakennetaan irralliseksi päärakennuksesta.

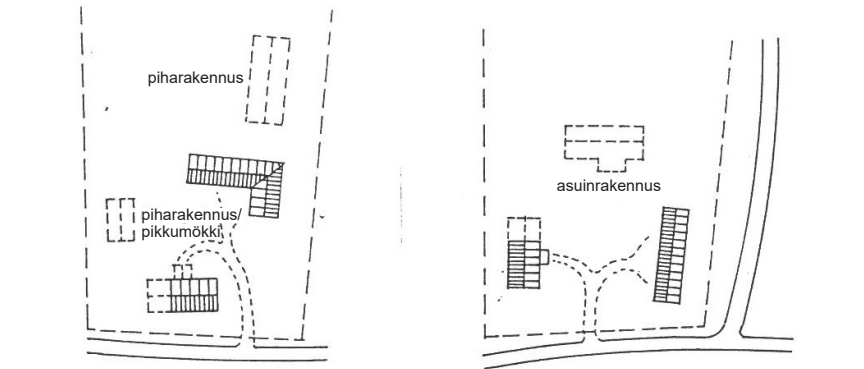
Mikäli tontille rakennetaan uusi päärakennus, kun samassa pihapiirissä on suojeltu rakennus, alkuperäisen päärakennuksen tulee säilyttää keskeisin asemansa pihapiirissä. Vanhalle rakennukselle olisi suotavaa keksiä soveltuvaa käyttöä esimerkiksi sivuasuntona tai työtilana, jotta sen ylläpito jatkuisi luonnollisesti.

Pihapiirin puusto sijaitsee pääosin teiden varsilla, ja puulajeista etenkin männyt ovat tyypillisiä historiallisessa maisemassa. Pihaan ei suositella uusia ulkomaalaisia koristekasveja tai historialliseen ympäristöön sopimattomia kasvilajeja kuten tuija-aitoja, ja rakennusten pihat suunnitellaan osaksi maisemaa. Pihapiirit pidetään mahdollisimman avonaisina, säilyttäen kulttuuriympäristölle ominaiset pitkät näkmät talolta toiselle. Pihapiiriä ympäröivät aidat ovat matalia eivätkä katkaise pitkiä näkölinjoja.

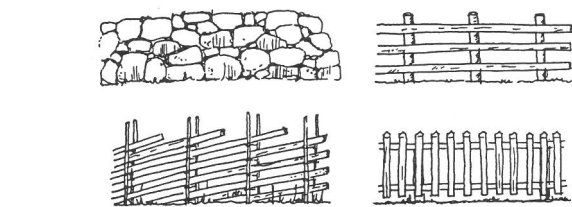
Alueella on myös monia kiviaitoja, jotka ovat osa elävää kulttuuriympäristöä. Vanhat kiviaidat ovat suojeltuja, mutta myös suojelemattomat aidat ovat keskeinen osa kulttuurimaisemaa. Koska aidat ovat jatkuvassa muutoksessa, on niitä myös mahdollista rakentaa lisää. Kiviaitojen lisäksi myös perinteiset puurakenteiset aidat ovat alueella mahdollisia, kunhan ne eivät ole umpinaisia lauta-aitoja.

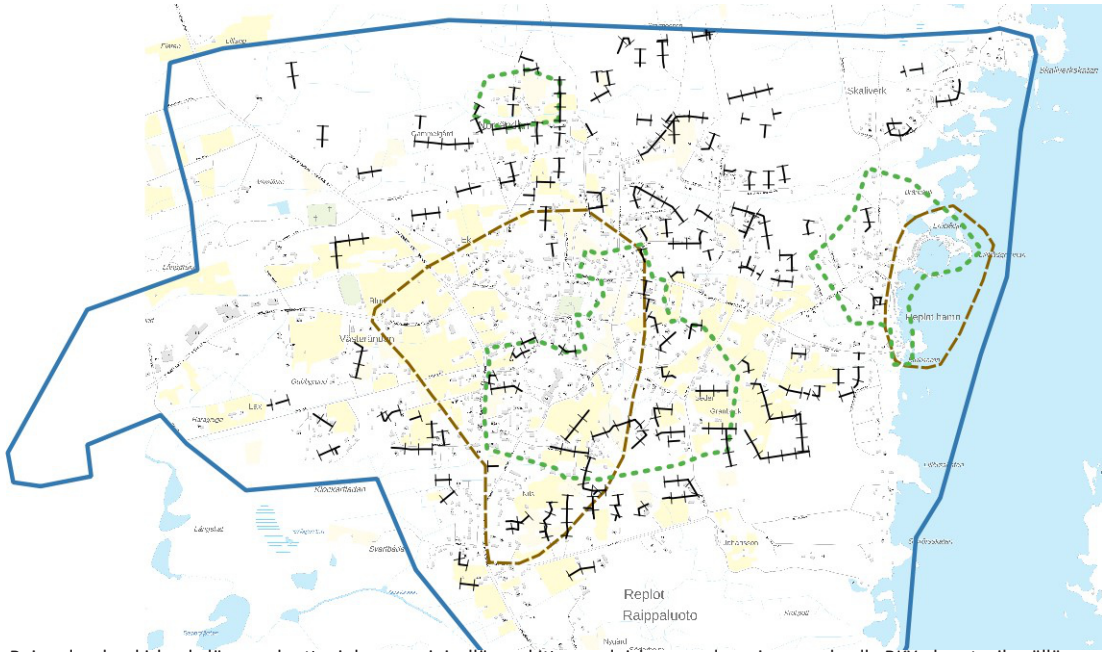
Rakennusten sijoittaminen tontille. (Kuva: Replot Kyrkby byggnadsdirektiv 1995)

Täydennysrakentamisen sijoittaminen tontille. (Kuva: Replot Kyrkby byggnadsdirektiv 1995)

Raippaluodon kirkonkylän alueella olevia perinteisiä aitatyyppejä. (Kuva: Replot Kyrkby byggnadsdirektiv 1995)

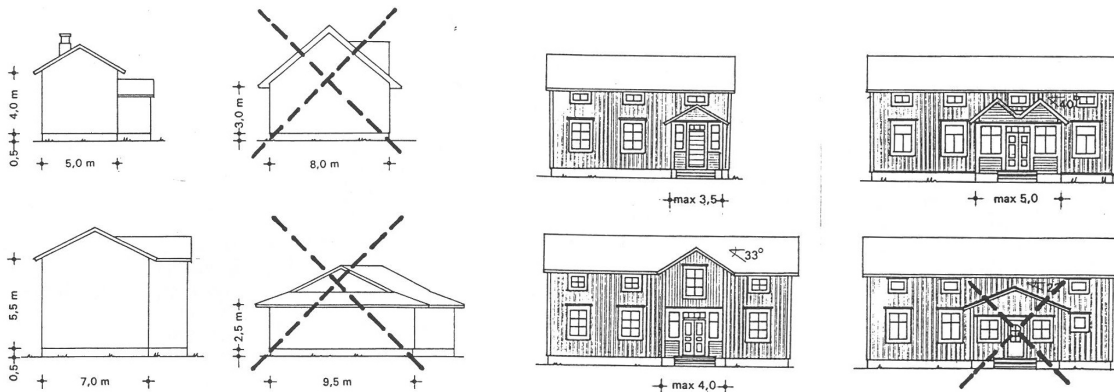
Raippaluodon kirkonkylän arvokartta, johon on sinisellä merkitty osayleiskaavan aluerajaus, ruskealla RKY-alueet, vihreällä kulttuurimaiseman kannalta arvokkaat alueet ja mustalla alueen kiviaidat.

Uudisrakennukset

Rakennukset ovat 1½-2-kerroksisia, ja niissä ei ole maanpäällistä kellarikerrosta. Sokkelin materiaalina on harmaa kiilakivi tai betoni. Julkisivumateriaalina käytetään puista pysty- tai vaakalaudoitusta. Ikkunoiden puitteet ja karmit ovat niinikään puisia, ja kattomateriaali peltiä tai punaisia kattotiliä. Asuinrakennuksissa katot ovat harjakattoisia, mutta piharakennuksissa voidaan käyttää myös pulpettikattoa, kunhan piharakennukset eivät ole runkosyvyvyydeltään suuria tai lape ei nouse liian korkealle. Piharakennuksissa myös kattomateriaalit voivat vaihdella, kunhan ne noudattavat lähiympäristössä jo valmiiksi löytyviä ratkaisuja. Rakennusten materiaalien tulisi olla helposti huollettavissa ja korjattavissa.

Sisäänkäynnin yhteyteen pihan puolelle voidaan rakentaa kuisti. Pihan puolelle voi rakentaa myös muita perinteisiä elementtejä kuten parvekkeita, sekä kevyitä terasseja, mutta tien puolella päärakennuksen julkisivun tulisi olla suoralinjainen. Rakennukset ovat muodoiltaan selkeitä ja mittasuhteiltaan päärakennuksen massan tulee olla suorakulmainen siten, että rakennuksen syvyys ei saa olla suurempi kuin rakennuksen korkeus. Talousrakennukset ovat pitkänomaisia, eivätkä ne nouse päärakennusta korkeammalle. Myös pienten rakennusten kuten leikkimökkien ja katosten suhteen huomioidaan niiden soveltuvuus kulttuuriympäristöön.

Julkisivuissa värinä on harmaa maalaamaton hirsi, perinteiset värit (kuten punamulta tai keltaokra) tai muut maanläheiset sävyt.. Ikkunoiden puitteiden ovat valkoisia tai harmaita, ja peitelaudoissa toistuu joko ikkunoiden tai julkisivun värit. Peltikatto on mattamusta, tumman harmaa, tai väri valitaan lähiympäristön mukaan (esimerkiksi tiilenpunainen tai vihreä). Tiilikatot ovat punaisia ja huopakatot tummanharmaita tai mustia.

Rakennusten mittasuhteet. (Kuva: Replot Kyrkby byggnadsdirektiv 1995)

Erilaisia rakentamiseen soveltuvia kuistityyppejä. (Kuva: Replot Kyrkby byggnadsdirektiv 1995)

Vanhojen rakennusten kunnostaminen

Vanhat rakennukset ovat osoitus aikansa rakennustekniikasta ja -tyylistä, ja niillä on vaalimisen arvoista historiallista todistusvoimaa. Kaikki Raippaluodon historialliset rakennukset eivät ole suojeltuja, mutta myös suojelemattomien rakennusten ylläpito ja alkuperäispiirteiden kunnioittaminen on tärkeää yhtenäisen ja arvokkaan kylämaiseman kannalta.

Rakennusten laajentaminen alueella on mahdollista, mutta se tulee tehdä säilyttäen talon mittasuhteet. Lisäsiipien sijaan rakennuksen korottaminen tai jatkaminen ovat toivottavia laajennustapoja, kunhan rakennuksen tyyli säilytetään myös laajennuksessa entisellään.

Mikäli rakennuksille on tehty alkuperäistä julkisivua muuttavia korjauksia, on suotavaa tehdä rakennukseen palauttavaa korjausta. Pohjanmaan museolta on saatavissa ohjausta korjausrakennuksen ratkaisuihin. Palauttava korjaus perustuu historialliseen aineistoon rakennuksesta. Osa rakennukseen kohdistuneista muutostöistä ovat kuitenkin osa rakennuksen ajallista kerrostumaa ja täten rakennusperinnön kannalta arvokkaita. Tästä esimerkkinä ovat rakennukseen myöhemmässä vaiheessa tehdyt käsin saumatut peltikatot. Rakennusten korjaamisessa käytetään perinteisiä materiaaleja ja rakennustapoja. Myös vanhat ikkunat pääasiallisesti kunnostetaan uusimisen sijaan. Mikäli ikkunat uusitaan tai rakennusta lisälämmöneristetään, tulee ikkunan ja julkisivupinnan pysyä samassa tasossa.

Kunnostustöiden rakenteellisissa ratkaisuissa noudatetaan aiempaa rakentamistapaohjeistusta tai Museoviraston käytäntöjä. Tietolähteenä voi käyttää Museoviraston korjauskortteja (ISSN 1236-4517). Korjaamiseen voi hakea avustusta Museovirastolta tai ELY-keskukselta.

Valokuva Raippaluodon kylämaisemasta.

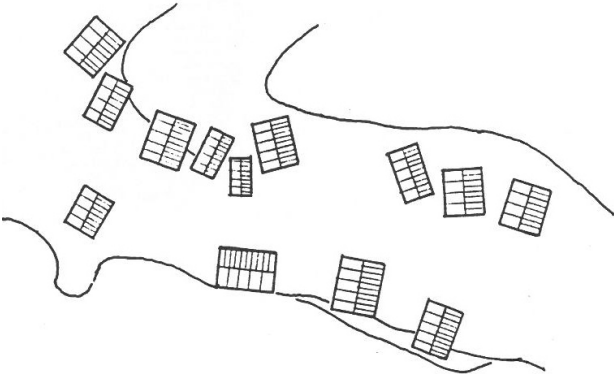

Ilmakuva Raippaluodon satama-alueelta.

Venevajat

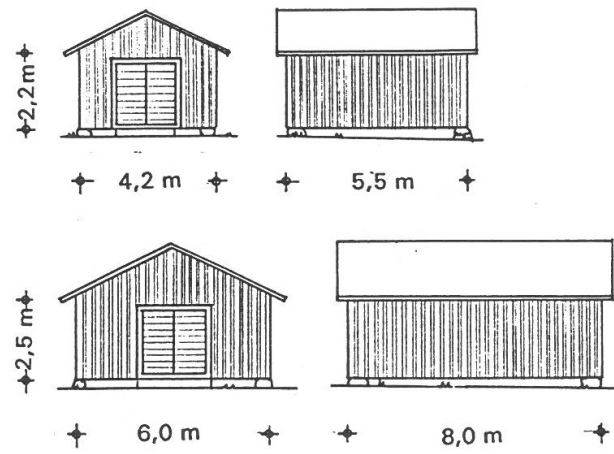
Raippaluodon alueella erityspiirteinen rakennustyyppi on sen satama-alueen lukuisat venevajat. Alkuperäiset venevajat olivat rakennettu hirrestä ja niissä oli ruohokatto, ja ne olivat maalaamattomia 1930-luvulle asti. Nykyään suurin osa vajoista on maalattu, ja niissä on peltikatto.

Venevajojen julkisivujen ovat pystyverhoiltuja ja punaisia. Ovet maalataan keltaokraisiksi tai ruskeiksi, ja katto- ja peitelistat murretun valkoisiksi. Kattomateriaalina on peltiä, ja kulmissa käytetään luonnonkiviä. Venevajakäytössä rakennuksissa ei ole ikkunoita.

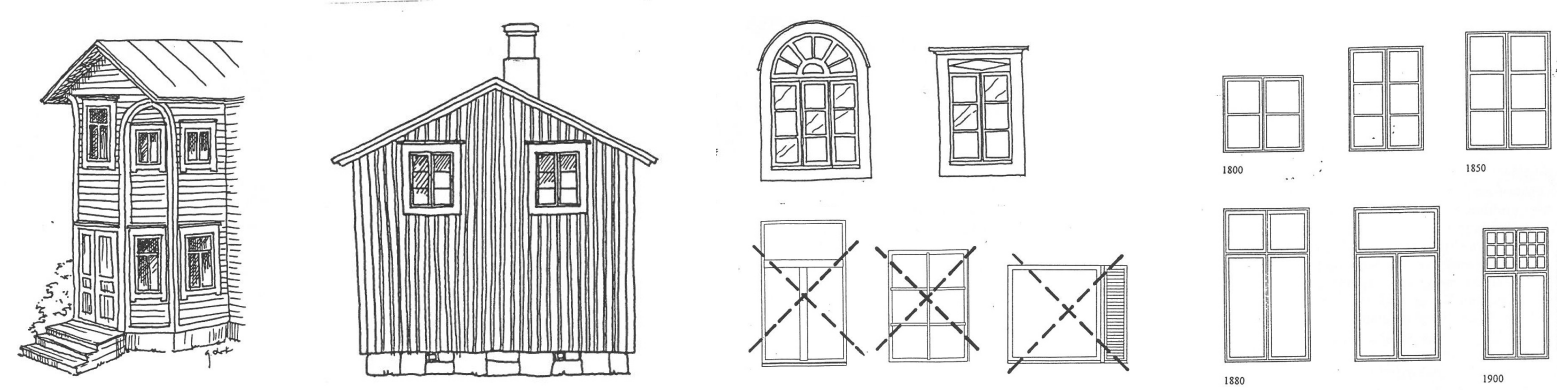

Uusien venevajojen sijoittuminen noudattaa olemassa olevien rakennusten esimerkkiä muun muassa suunnan suhteen. Vajat eivät sijoitu suoriin riveihin, mutta rakennuksen noudattavat muun venerivistön pääsuuntaa. Suurimmaksi osaksi rakennusten harjan suunta on kohtisuorassa rantaan ja harjan korkeudessa noudatetaan olemassa olevien venevajojen korkeutta. Venevajojen käyttötarkoitusta voi tarvittaessa muuttaa, kunhan se palvelee kulttuuriympäristön arvoja (esimerkiksi majoitus- tai muu matkailukäyttö). Venevajojen käyttötarkoituksen muutoksissa huomioidaan uuden käytön vaatimukset, ja muutosta varten haetaan rakennuslupaa.

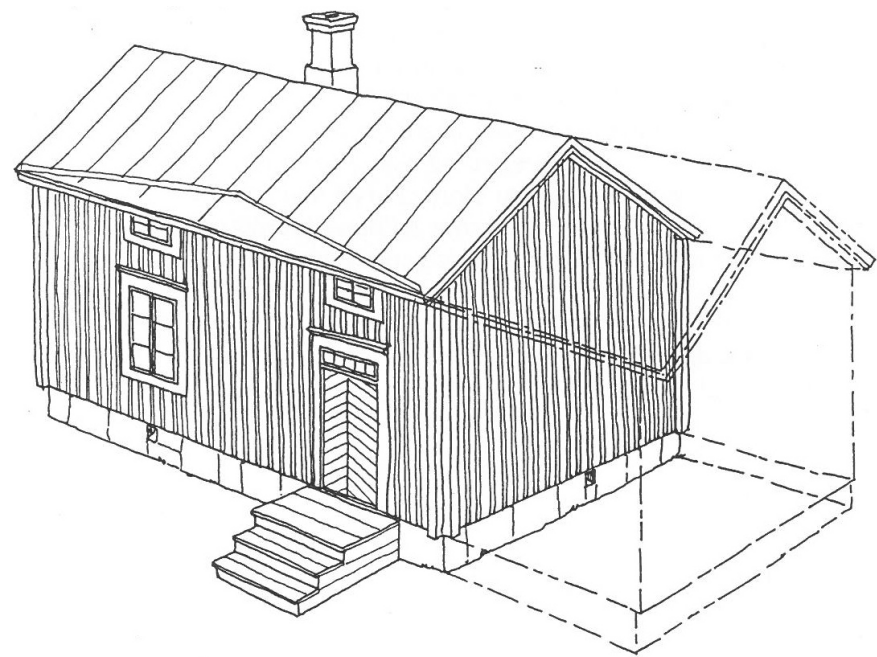
Majoituskäyttöä koskevissa muutoksissa tarvittavat peseytymismahdollisuudet sekä muut palvelevat toiminnot järjestetään siten, etteivät ne vaikuta rakennetun kulttuuriympäristön arvoihin niitä heikentävästi. Mikäli käyttötarkoitus muuttuu, on rakennuksiin mahdollista tehdä lisää merelle suuntautuvaa julkisivuaukutusta, jolloin rakennuksessa pystytään hyödyntämään parhaimmat maisemat muuttamatta liikaa alueen kokonaiskuvaa. Tavoitteena on säilyttää alueen alkuperäinen ja historiallinen tunnelma.

Venevajojen sijoittuminen ympäristöön ja rakennusten mittasuhteet. (Kuva: Replot Kyrkby byggnadsdirektiv 1995)

Paikallisen rakentamisen tyypillisiä erityispiirteitä sekä eri aikakausien ikkunatyyppejä, joita suositellaan käytettäväksi. (Kuva: Replot Kyrkby byggnadsdirektiv 1995)

Vanhan rakennuksen mahdollinen laajentamistapa. (Kuva: Replot Kyrkby byggnadsdirektiv 1995)

Kirkkotien varrella sijaitseva suojeltu rakennus, jota on pidennetty.